

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне
значення результатів дисертації**

Години Віктора Павловича

**«Еймеріоз курей (поширення, діагностика, заходи боротьби та
профілактики)», що подається на здобуття наукового ступеня**

доктора філософії

галузі знань 21 Ветеринарна медицина

за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина

Актуальність теми дисертації. Птахівництво є важливою галуззю скоростиглого тваринництва, що дає можливість у короткі терміни отримати велику кількість цінних продуктів харчування: яєць і м'яса. Одним із факторів, який знижує рентабельність галузі птахівництва є інвазійні захворювання. З-поміж них, одними з небезпечних збудників, особливо для молодняку, є еймерії, які завдають значних економічних збитків птахогосподарствам, що складаються зі зниження яєчної та м'ясної продуктивності, високої летальності курчат, додаткових витрат на корми та кокцидіостатики.

Дослідники зазначають, що зараженість курей збудниками еймеріозів залишається на достатньо високому рівні, особливо у приватному секторі, де не завжди наявні відповідні умови для підтримання ветеринарного благополуччя. Тому, є необхідність в проведенні епізоотологічного моніторингу еймеріозу курей на території України, завдяки чому можливо забезпечити високий рівень захисту птахогосподарств.

Лабораторна діагностика протозоозів, у тому числі й еймеріозу, є важливим етапом при постановці діагнозу, де застосування найбільш чутливих та ефективних методів дозволяє своєчасно виявити збудника. Серед відомих життєвих діагностичних методів за еймеріозу найбільшого застосування набули копроовоскопічні, які мають різну ефективність і застосовуються, як правило, для діагностики більшості гельмінтозів, кокцидіозів у тварин та птахів. Тому, виявлення найбільш чутливих, а також випробування нових, більш ефективних методів копроовоскопії за еймеріозу курей є актуальним напрямом досліджень.

Для лікування курей за еймеріозу запропоновано велику кількість препаратів – кокцидіостатиків і кокцидіолітиків. Однак, необхідно враховувати, що останнім часом все більше з'являється повідомлень про виникнення резистентності у еймерій до певних препаратів і, внаслідок цього, вони стають неефективними. Разом з тим, науковцями доведено, що збудники еймеріозу викликають дисбаланс у кишковій мікробіоті, що сприяє збільшенню кількості патогенів і призводить до ускладнення перебігу інвазії. Тому, актуальним на сьогодні є випробування специфічного лікування курей за еймеріозу, а також застосування комплексної терапії із використанням препаратів, які позитивно впливають на функціонування травної системи, відновлюють баланс корисної мікрофлори кишечника.

Доведено, що для досягнення високого ефекту при проведенні комплексу заходів боротьби та профілактики за еймеріозу курей, окрім застосування

проти еймеріозних препаратів необхідно проводити дезінвазію, яка дозволяє знищувати у навколишньому середовищі екзогенні стадії розвитку еймерій і, тим самим, попереджувати зараження сприйнятливої поголів'я. Водночас, на території України вкрай обмаль досліджень щодо дезінвазійної ефективності сучасних дезінфікуючих засобів відносно процесу споруляції ооцист еймерій.

У зв'язку з цим, актуальним є дослідження особливостей поширення еймеріозу курей на території окремих регіонів України, а також розробка і впровадження науково обґрунтованих методів лабораторної копроовоскопічної діагностики та лікувально-профілактичних заходів.

Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами університету та кафедри. Дисертаційна робота виконана згідно з планом ініціативної науково-дослідної теми кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи факультету ветеринарної медицини Полтавського державного аграрного університету: «Еколого-фауністичний моніторинг та розробка сучасних методів діагностики, заходів боротьби і профілактики паразитарних хвороб у птахів» (номер державної реєстрації 0121U107882, 2022–2026 рр.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Автором самостійно проведено аналіз першоджерел наукової літератури з напряму досліджень. Виконано відбір матеріалу та його дослідження за всіма методиками. Отримані результати статистично оброблені та узагальнені. Сформульовано висновки та практичні пропозиції виробництву. Вибір теми та напрямів досліджень дисертаційної роботи проведено спільно з науковим керівником. Низку виробничих і лабораторних експериментів дисертантом проведено спільно з науковцями, які є співавторами окремих публікацій, що включені до списку робіт, виконаних за темою дисертації.

Обсяг і структура роботи та її методичний рівень. Основний зміст дисертаційної роботи викладено на 115 сторінках комп'ютерного тексту і включає: вступ, огляд літератури і вибір напрямів досліджень, загальну методику та основні методи досліджень, результати досліджень, аналіз та узагальнення результатів досліджень, висновки, пропозиції виробництву, список використаних джерел, 9 додатків. Робота ілюстрована 19 таблицями та 25 рисунками. Список літератури містить 216 джерел, у тому числі – 167 латиницею.

Огляд літератури написаний автором логічно і послідовно. Зазначимо, що результати експериментів та висновки багатьох дослідників, що вивчали ці питання, ґрунтовно проаналізовані й лаконічно викладені. В кінці цього розділу автор надав висновки. Отже, огляд літератури викладений на достатньому науковому та методичному рівнях. Знання проблеми є важливою підставою того, що структура роботи, методичні підходи, експерименти і їх подальший аналіз взаємопов'язані та цілком обґрунтовані.

Дотримуючись методичної й логічної послідовності, дисертант розробив схеми проведення експериментальних досліджень на птиці. У цьому розділі описано основні методики досліджень, які є як сучасними, так і класичними. Це дало можливість автору отримати об'єктивний науковий матеріал. Проведено наступні дослідження: паразитологічні (копроовоскопічні, ідентифікація збудників, визначення екстенс- та інтенсефективності препаратів);

епізоотологічні (визначення екстенсивності та інтенсивності інвазії, вікової та сезонної динаміки, рівня контамінації об'єктів довкілля); методи випробування й оцінки дезінвазійної ефективності хімічних засобів; мікроскопічні; статистичні, що сприяє глибокому розкриттю основних положень дисертації і свідчить про продуману концепцію роботи.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, не викликає сумніву. Обґрунтованість експериментальних даних підтверджується використанням сучасних методів досліджень, достатньою кількістю виконаних експериментів. Матеріали та методи досліджень, що використані здобувачем для вирішення поставлених завдань, відповідають меті роботи і дають можливість одержати обґрунтовані дані. Результати досліджень опрацьовані статистично, зведені у таблиці, узагальнені та детально опрацьовані.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації та її вірогідність підтверджується:

– високим методичним рівнем поставлених експериментів, логічністю та послідовністю виконання серій досліджень;

– достатньою для одержання вірогідних даних кількістю птиці, яка була залучена до експериментів;

– математичною обробкою одержаних результатів, що дало можливість встановити їх вірогідність.

Отже, на основі вищенаведеного, робимо висновок, що ступінь достовірності й обґрунтованості отриманих результатів та запропонованих автором висновків і практичних рекомендацій, які впливають з результатів досліджень, є достатньо високим.

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Отримано нові дані щодо поширення еймеріозу курей та особливостей його перебігу в умовах приватних господарств Полтавської області з підлоговою технологією утримання. У курей обстежених господарств виділено 4 види еймерій, де домінуючими виявилися *E. acervulina* Tyzzer, 1929 (EI – 14,9 %) та *E. tenella* Railliet et Lucet, 1891 (EI – 8,7 %). Еймерій видів *E. necatrix* Johnson, 1930 та *E. maxima* Tyzzer, 1929 діагностували рідше (EI – 4,3 та 1,8 % відповідно).

З'ясовано, що еймеріоз курей частіше перебігає у вигляді мікстинвазій (7,3 %) разом з гетеракозом (60,7 %), аскаридіозом (37,4 %), капіляріозом (31,7 %), трихостронгільозом (4,8 %) та цестодозами (12,6 %).

Визначено особливості вікової та сезонної динаміки еймеріозу курей. Найбільш ураженим збудниками еймеріозу виявився молодняк віком 1–3 міс. (EI – 50,7 %). Пік еймеріозної інвазії встановлено влітку (EI – 47,8 %) та восени (EI – 52,2 %).

Випробувано й експериментально обґрунтовано ефективність та доцільність застосування запропонованого способу кількісного виявлення ооцист *Eimeria* sp. у посліді курей.

Отримано нові дані щодо ефективності кокцидіостатиків («Кокцидіостатик Форте 0,25 %», «Бровітаккоцид», «Зурітол 2,5 %») та застосування комплексної терапії (у поєднанні з ферментно-пробіотичною харчовою добавкою «Імунобактерин-D») за еймеріозу курей.

Отримано нові дані щодо інгібуючої дії дезінфікуючих засобів «Віросан» (Україна) та «Йодерін» (Україна) відносно процесу споруляції ооцист *Eimeria tenella*, що паразитують у курей.

Наукову новизну дисертаційної роботи підтверджено деклараційним патентом України на корисну модель: «Спосіб кількісного виявлення яєць *Heterakis* spp. та ооцист *Eimeria* spp. у посліді курей» № 160769 (2025 р.).

Практичне значення результатів дослідження. Отримані результати розширюють та поглиблюють існуючі дані щодо видового складу та епізоотологічних особливостей еймеріозу курей, ефективності способів копроовоскопічної діагностики та лікувально-профілактичних заходів, а також можуть бути використані при розробці та організації науково обґрунтованих заходів для підтримання ветеринарного благополуччя щодо еймеріозу курей в умовах приватних господарств.

Матеріали дисертаційної роботи увійшли до «Рекомендацій з діагностики, заходів боротьби та профілактики за еймеріозу курей», затверджених нарадою Головного управління Держпродспоживслужби в Полтавській області (протокол № 6 від 12.06.2025 р.).

Результати експериментальних досліджень використовуються в науково-дослідній роботі та навчальному процесі на факультетах ветеринарної медицини закладів вищої освіти України: Полтавському державному аграрному університеті; Білоцерківському національному аграрному університеті; Сумському національному аграрному університеті; Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького; Дніпровському державному аграрно-економічному університеті; Одеському державному аграрному університеті.

Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 14 наукових праць, у тому числі: 1 стаття у науковому виданні, що включене до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science; 4 статті у фахових наукових виданнях України категорії Б (3 із них – одноосібно), 7 тез доповідей на наукових конференціях, 1 патент України на корисну модель та 1 методичні рекомендації.

Список праць, опубліковані за темою дисертації:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Публікація у виданні, що включене до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science Core Collection

1. Yevstafieva V., Melnychuk V., **Hodyna V.**, Mykhailiutenko S., Kruchynenko O., Omelchenko A., Avramenko N., Mazannyi O. Inhibitory properties of disinfectants on the sporogony of *Eimeria tenella* (Protista, Eimeriidae). *Regulatory Mechanisms in Biosystems*. 2025. № 16 (4). (Scopus, WoS) (Здобувач провів експериментальні дослідження, встановив інгібуючу дію сучасних дезінфектантів відносно процесу споруляції ооцист *Eimeria tenella* та підготував статтю до публікації).

Публікації у фахових виданнях України категорії Б

2. Hodyna V. Sensitivity of an improved method for post-life laboratory diagnosis of chicken eimeriosis. *Ukrainian Journal of Veterinary and Agricultural Sciences*. 2024. № 7 (3). P. 48–52. <https://doi.org/10.32718/ujvas7-3.08>

3. Година В. П. Діагностична ефективність методів копроовоскопії за еймеріозу курей. *Scientific Progress & Innovations*. 2024. № 27 (2). С. 84–89. <https://doi.org/10.31210/spi2024.27.02.14>

4. Година В. П. Забрудненість навколишнього середовища ооцистами еймерій у птахівничих господарствах Полтавської області. *Scientific Progress & Innovations*. 2025 № 28 (1). С. 207–211. <https://doi.org/10.31210/spi2025.28.01.31>

5. Година В. П., Михайлютенко С. М. Особливості сезонної динаміки еймеріозу курей. *Scientific Progress & Innovations*. 2025. № 28 (2). С. 236–241. <https://doi.org/10.31210/spi2025.28.02.37> (Здобувач визначив особливості інвазованості курей еймеріями залежно від сезону та підготував статтю до публікації).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Година В. П. Аналіз моніторингових досліджень щодо епізоотологічної ситуації з шлунково-кишкових нематодозів та еймеріозу курей на території України. *Вирішення сучасних проблем у ветеринарній медицині. Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (20–21 лютого 2023, м. Полтава)*. Полтава: ПДАУ, 2023. С. 49–52.

7. Година В. П. Моніторинг паразитозів курей у господарствах Полтавської області. *Актуальні проблеми сучасної науки: теоретичні та практичні дослідження молодих учених. Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (26–27 квітня 2023, м. Полтава)*. Полтава, 2023. С. 33–35.

8. Година В. П., Євстаф'єва В. О. Поширення еймеріозу курей в умовах одноосібних селянських господарств Полтавської міської територіальної громади. *Наукові читання 2023. Еколого-регіональні проблеми сучасного тваринництва та ветеринарної медицини. Матеріали Х щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції (16 листопада 2023, м. Житомир)*. Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 158–160. (Здобувач визначив показники інвазованості курей еймеріями у одноосібних селянських господарствах Полтавської МТГ та підготував тези до публікації).

9. Година В. П. Порівняльна ефективність методів копроовоскопії за еймеріозу курей. *Актуальні проблеми сучасної науки: теоретичні та практичні дослідження молодих учених. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (14–15 травня 2024, м. Полтава)*. Полтава, 2024. С. 91–92.

10. Євстаф'єва В. О., Година В. П. Поширення еймеріозу курей в приватних господарствах Решетилівської МТГ Полтавської області. *Еколого-регіональні проблеми сучасного тваринництва та ветеринарної медицини*.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених (14 листопада 2024, м. Житомир). Житомир: Поліський національний університет, 2024. С. 151–153. (Здобувач визначив показники інвазованості курей еймеріями у одноосібних селянських господарствах Решетилівської МТГ та підготував тези до публікації).

11. Година В. П. Поширення еймеріозу курей у господарствах Карлівської міської територіальної громади. *Вирішення сучасних проблем у ветеринарній медицині. Матеріали X Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (18–19 лютого 2025, м. Полтава). Полтава: ПДАУ, 2025. С. 49–51.*

12. Melnychuk V., Yevstafieva V., **Hodyna V.** Effectiveness of an improved method of laboratory coproscopic diagnostics of eimeriosis in chickens. *International experience in scientific research. The 3rd International scientific and practical conference (October 23–25, 2025). BoScience Publisher, Chicago, USA, 2025. P. 14–18. (Здобувач дослідив ефективність удосконаленого способу лабораторної діагностики еймеріозу курей та підготував тези до публікації).*

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

13. **Година В. П.**, Михайлютенко С. М. Рекомендації з діагностики, заходів боротьби та профілактики за еймеріозу курей. Полтава, 2025. 26 с. *(Здобувач проаналізував наукову літературу щодо еймеріозу курей, провів дослідження та підготував матеріали для методичних рекомендацій).*

14. Євстаф'єва В. О., **Година В. П.**, Омельченко О. В., Мельничук В. В., Гудзь Н. В. Спосіб кількісного виявлення яєць *Heterakis* spp. та ооцист *Eimeria* sp. у посліді курей: пат. № 160769 Україна: u 2025 00282, A61B 10/00, G01N 33/50 (2006.01) МПК (2025.01); заявл. 22.01.2025; опубл. 08.10.2025, Бюл. № 41. 5 с. *(Здобувач експериментально обтрунтував діагностичну ефективність копроовоскопічного способу кількісного виявлення ооцист Eimeria sp. та підготував матеріали для патенту).*

Відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертаційних досліджень. Експериментальна частина роботи проводилась з урахуванням «Загальних етичних принципів експериментів на тваринах», схвалених на Національному конгресі з біоетики (Київ, 2001) із дотриманням міжнародних вимог Європейської конвенції «Про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та інших наукових цілей» (Страсбург, 1986) (висновок біоетичної експертизи від 14.11.2022 р. протокол № 4; від 05.11.2025 р. протокол № 2).

Дотримання принципів академічної доброчесності. У представленій дисертаційній роботі не виявлено академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації. Дисертація є завершеною науковою роботою, а одержані результати, важливі для науковців з паразитології, біології та мають практичне значення для фахівців з ветеринарної медицини.

Висновок

Дисертаційна робота Години Віктора Павловича на тему: «Еймеріоз курей (поширення, діагностика, заходи боротьби та профілактики)» оформлена згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та МОН України від 31.05.2019 № 759 (зі змінам і доповненнями), є завершеною науково-дослідною роботою, яка за актуальністю обраної теми, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів, рівнем і обсягом виконаних досліджень, повністю відповідає вимогам, що передбачені Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінам і доповненнями), і рекомендована до проведення публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 21 Ветеринарна медицина за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина.

Рішення прийняте відкритим голосуванням:

за – 23

проти – 0

утримались – 0.

Голова засідання:

доктор ветеринарних наук, професор,
завідувач кафедри паразитології та
ветеринарно-санітарної експертизи
Полтавського державного
аграрного університету

Віталій МЕЛЬНИЧУК

Секретар засідання:

доктор філософії, завідувач навчально-наукової
лабораторії кафедри паразитології та
ветеринарно-санітарної експертизи
Полтавського державного
аграрного університету

Олександр ДОЛГІН

«02» січня 2026 р.

